

1683, 7 9
O. D. B. V.
DISPUTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE

ASTHIMATE,

Quam
AUTORITATE ET SUFFRAGIO
GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ

in illustri Salanâ,

P R Æ S I D E

DN.

RUDOLFFO WILHELMO

Krausz /

Phil. ac Medic. D. Pract. & Chim. Profefs.

Publ. Ord. Facultat. Med. Seniore gravissimo, nec non

S. R. I. Academ. Nat. Curiosor. Collegâ

primario,

Domino Patrono ac Præceptore suo maximè suspiciendo,

PRO LICENTIA

Summos in Medicinâ honores consequendi,

publicæ disquisitioni subjiciet

MAURITIUS HÜSELITT,

Kerbelizio-Magdeburgensis.

A. D. April. Ann. M DC LXXXIII.

Horis ante- & pomeridianis.

J E N Æ

LITTERIS NISIANIS.

DISPUTATIO IN ACADEMIA MEDICA
DE

ASTHMAE

ALLEGORIE ET SUTRAGIO
GRATIOSE FACULTATIS MEDICAE

P R A E S I D E

RUDOLPHO WILHELMO

Philos. Medic. Doctor. & Chir. Profers.

Publ. Orator. Med. Seniore quatuordecimo, nec non
S. R. I. A. Academiae Curator Collegii

PRO LICENTIA

MAURITII HUSBERTI

Köbelian-Magdeburgensis

Hort. eius. & Pontif. mag.

1711

DISSERTATIONIS INAUGURALIS
De
ASTHMA TE

PROOEMIUM.

Antiquitatem refert *Masenius Spec. veritatis occult.* Junoni templum sine tecto & foribus exstruxisse, ut innueret, AEREM non includendum loco, sed omnibus communem esse, ac patere debere, cum ad vitam maximè necessarius sit.

Inevitabilem hujus usum secum perpendens Imperator Orientalis *Paphlagon*, nusquam sibi uberiores questum spondit, quàm ex hoc, si eidem vectigal imponeret. Vid. *Jac. Pontanus bellariis Atticis pag. 820. & 821.*

Arctissimum aëris cum vitâ nexum innuit *Galenus 6. de loc. affect. c. 5.* ubi spirationem à vitâ, & vitam à spiratione separari non posse asserit, adeò, ut vivens omninò spiret, & spirans omnino vivat.

Operam ego frustra insumerem, si hoc, utpote quod sana ratio probat, & experientia, dubiorum victrix edocet, prolixis autorum testimoniis adstruere conarer. Sufficiat ergo hîc adduxisse *Nobilissimi & Excellentissimi Dn. D. Wedelii, Praeceptoris & Promotoris mei aetatem colendi, in physiolog. med. p. 160.* testimonium, quòd scilicet aëris

introitus & exitus si præcludatur, circulationis negotium & vita periclitentur, id quod experimento Chicotii probat; ut & nominasse affectum commiseratione dignissimum, **ASTHMA**, cum salvi ac incolumes habiti quoad cætera, huic autem obnoxii, spe citius, denegato spiritu, æquè, ut in anginâ vitæ discrimen incurrant; & cujus gravitate per moti Jurisconsulti asthmaticos juxta ac hystericas à tor turâ criminali absolvunt, de quo *Ammann. med. crit. cas. 19.* & *Paul. Zacch. quest. medico-legal. l. 2. t. 2. q. 4.*

Hujus itaque affectus scrutinium loco SPECIMI-
NIS INAUGURALIS suscipiemus: Faxit DEUS, ut fe-
liciter!

CAPUT PRIMUM

De

ὀνοματολογία atque πραγματολογία
asthmatis.

Differtaturo melioris methodi ergo, & ad evitandas inu-
tiles λογομαχίας incumbit dilucidè tradere, quid res, circa
quam versatur, sit, & in quibus cum aliis conveniat, aut dis-
crepet. Cumque id ipsum etiam mearum partium esse vi-
deatur, primam curam nominis evolutioni impendam.

ASTHMA natales suas debet Græciæ, ubi vel à verbo
ἀσθω cano, ἀσμα cantilena & nostrum ἀσμα juxta *Schrevelium*
in *lexico*, & *Caspar. Hoffmann. in institut.* ortum; vel à verbo
ἀσθμάζω, quod τὸ ἀσθρῶς προσπνεῖν, hoc est cum anhelitu re-
spirare denotat, & in hoc significato frequenter in usu est
Græco scriptori *Aretæo*; ut adeò asthma per anhelitum seu
anhelationem Latinis rectè exprimi putemus. Qui enim af-
fectu asthmatico laborant, densè, cum anhelitu, sono etiam
spiritum ducunt; dicant hoc alii ægros tales canere, per me
liceat, quia nihil ad curationem facit. Natus hinc videtur
vul-

vulgatus ille, magisque memoriae, quam imitationi interveniens versus. Dyspnoea se celat, canit asthma malumque revelat.

Quamvis verò difficilis respirationis diversae in praxi notentur species, quae gradu potissimum differunt; confundi tamen inter se quandoque *asthma*, *dyspnoeam* & *orthopnoeam* etiam ab ipso *Hippocrate*, *Galeno* & *Areteo* notat *Foësius in Oeconom. Hippocrat. sub hac voce.*

Ex recentioribus quoque idem faciunt plures. Ita non satis eas distingvit *Junkerus de dietâ c. 14. Sennert. med. pract. l. 2. p. 3. c. 2.* & *Sylvius*, qui ob discrimen parvi pensum virgulam *Ammanni* subit in *Paranes. ad discentes pag. m. 152.* Plura de confusione & differentiis horum nominum annotavit *Bartolettus Meth. de diffic. resp. l. 2. Synopsis. 3. c. 4. p. 69. & Syn. 4. c. 5. p. 67.*

Optimè, secundum plurimorum autorum sententiam, *Celsus* singulas species distinctim exponens *l. 4. c. 4. de diff. respirandi* ait: Est circa fauces malum, quod apud Græcos aliud atque aliud nomen habet, prout se intendit. Omne in difficultate spirandi consistit: Sed hæc, dum modica est, neque extoto strangulat, *dyspnoea* appellatur: cum vehementior est, ut respirare æger sine sono & anhelatione non possit, ἀσπυα: cum accessit id quoque, ut non, nisi erectâ cervice spiritus trahatur, *orthopnoea.*

Est itaque asthma densa, frequens & laboriosa respiratio, quæ *Hippocrati πρυνη*, *Hesychio σόρτομα*, *Latinis* anhelatio, item suspiriosus anhelitus, aliis suspirium nominatur, ceu videre est apud *Plinium*, it. *Senecam*, qui in *Epist. 55. pag. m. 134.* addit: Omnia corporis aut incommoda, aut pericula per me transierunt, nullum mihi videtur hoc molestius; quid ni? aliud enim quicquid est, ægrotare est: hoc est animam agere, itaque medici hanc meditationem mortis vocant. De quo etiam videatur *Joh. Rhodius in emendat. & not. ad Scribon. Larg. comp. 76.* *Helmontius* asthma siccum epilepsiam, morbum caducum pulmonum & comitalem vocat. *Germani* dicunt der kurze oder schwere Athem/das Reichen/die Engbrüstigkeit/der Dampf/vulgus der Dumpsf.

A 3

His

His præmissis *asthma* definimus, quòd sit *respiratio valde difficilis, frequens, densa & plerumque sonora à pulmonum motu, expansione scilicet & collapsu debito, aërisque sufficientis receptione præternaturaliter prohibito ortum ducens.*

GENUS proximum posuimus *respirationem difficilem*. Liquet hoc in *asthmaticis* non solum ipsorum sensuum, imprimis oculorum & aurium; sed etiam auctorum testimonio. *Galenus l. 7. de comp. med.* ait, *asthma est ægritudo pulmonum, per quam patiens citra febrim dense & crebro respirat, qualiter cursores.* Prolixius hoc exponit *Platerus tract. de funct. lesis. l. 2. c. 4. p. 415*, dicens, *ægros in asthma cum difficultate crebram, ac si nimio motu fatigati essent, ducere respirationem, unde anhelosi & suspiriosi dicantur, tussire quoque, sed nihil purulenti exspuere, & in pulmonibus interdum fistulationem quandam, vel stertorem audiri.*

Difficilem valde, frequentem & plerumque sonoram hanc in *asthmate* respirationem vocavimus, ut indicemus, quam depravatè actio pulmonum in- & expiratoria perficiatur. *Vincentius Afsarius Crucius de quæsitis per epistolam in arte medicâ cent. 2. p. 93.* rationem hujus tam crebro ac dense spirandi necessitatis in *asthmaticis* hanc tradit, quòd, quia pulmonum fistulis occlusis natura semel & unico inspiratu cor abundè refrigerare, materiamque vitalis spiritus illi suggerere non admodum valeat, ut nec fuliginosos halitus per expiratum excludere tam facile possit, ideò anhelitu, & quodam veluti suspirio hunc defectum compensare cogatur.

Addimus tò plerumque ideò, quòd secus, ac *Hoffmannus Inst. med. l. 3. c. 79. §. 4.* & alii quidam volunt, existimemus stertorem seu sibilum non necessarium esse ad *asthma*, multò minus cum *Ludovico Mercato* faciamus, qui rationem formalem in iis quærit. Sufficit enim in *asthmate* respirationem graviolem & laboriosiolem, quàm in *dyspnoeâ* adesse, licet non semper sit sonora, legi de hac controversiâ potest *Bartolettus l. c. synopsis. 3. c. 4. p. 65.*

CAPUT SECUNDUM

De

Subjecto.

UT duci bellico ad res suas probè gerendas non sufficit, nosse hostem adesse, sed explorandum quoque est, ubi ille lateat, anque, & quomodo ibi munitus sit & vallatus, ne dubiam fortunæ aleam subeat; ita medico morbi focus & locus probè explorandus, ne ignoratis his remedia præscribantur in cassum. SUBJECTUM itaque affectus nostri, principale quidem, seu locus primariò affectus sunt pulmones cum suis bronchiis, hoc est vesiculæ illæ membranacæ cum asperæ arteriæ propaginibus ferè innumeris, tam extra, quàm intra parenchyma dispersis, de quibus legi potest *Malpighius*; negari tamen haut potest, quòd interdum ipsi pulmones aërem recipientes, interdum viæ, per quas aër in eos transit, seorsim affectæ reperiantur.

Minus principale subjectum, quod quidam focum appellant, possunt esse omnes respirationi inservientes partes, imprimis musculosæ ac nervosæ thoracis & abdominis, it. stomachus, epar, lien, uterus, quæ, prout læsæ tam respirationem difficilem, aut saltim non satis liberam reddendo, quàm asthma producendo plurimùm possunt.

Ex dictis concludere licet, pulmones hunc affectum interdum pati per essentiam, interdum per consensum, seu quod eò redit, ratione loci & foci; quandoque enim propriâ culpâ afficiuntur, quandoque verò peccata aliarum partium, respirationi inservientium luunt, cui scopo velificatur communio vicinæ, vel vasorum, vel officii juxta *Theoremata Medica* Excell. Dn. D. Wedelii Part. II. Sect. I. §. 52.

CA

§ (8) §
CAPUT TERTIUM
De
Causis.

Ἄσπυρα γὰρ ἄσπυρα *Segarriver* vulgo dici solet. Hoc, & quia
Atunc demum aliquid scire dicimur, quando per causas
cognoscimus, de CAUSIS asthmatis nos jubet esse sol-
licitos.

Dispersimus has in *immediatas* & *mediatas*, quæ iterum vel
proximiores sunt, vel *remotiores*.

Immediatæ, seu proximæ causæ vices sustinet insufficiens
vesicularum membranacearum pulmones constituentium mo-
tus, expansio scilicet & collapsus, quo obstante aër in- & ex-
spirandus non potest legitime reciprocari, neque inde altera-
tio & circulatio sanguinis benè perfici.

Mediatæ proximiores sunt omnia illa, quæ aut aëris li-
berum introitum in asperam arteriam atque bronchia pulmo-
num prohibent; aut quæ pulmonum expansionem ad aërem
suffICIENTER hauriendū atque emittendum impediunt; id quod
rursus propter varias accidere potest causas remotiores. Cum
enim in respirationis negotium ritè perficiendum unà cum
pulmonibus os quoque, nares, larynx, aspera arteria, mu-
sculi thōracis, abdominis, diaphragma aliæque plures corpo-
ris nostri partes conspirent, præterea quoque aër inspirandus
legitimam sui requirat dispositionem, facile perspici potest
asthma à variis causis produci posse.

Referemus nos in præsentī saltem potiores in triplicem
classē, quarum *prima* continebit ea, quæ asperæ arteriæ pro-
pagines per pulmonum substantiam hinc inde dispersas,
ipsosque pulmones constringere; *Secunda*, quæ dictas par-
tes quocunque modo obstruere; *Tertia*, ea, quæ locum pul-
monum expansioni ad sufficienter inspirandum necessarium
præoccupare, vel pulmones ab ipsius occupatione detinere
possunt.

Constringendo pulmones asthma inducunt omnia,
quæ

quæ spasmodicè afficere possunt fibras nervosas, ab his siquidem, ut omnium partium contractio & relaxatio perficitur, ita quoque spiritalis fistulæ bronchia, ipsæque vesiculæ membranaceæ, quin tota pulmonum compages naturaliter & præternaturaliter constringuntur.

Pulmones qui curatius intuetur, ipsorumque substantiam & compagem exactius considerat, diversam ibidem apprehendit tum materiam, tum conformationem; substantiam nempe membranofam & texturam vesiculosam, ita ut pulmo nihil aliud sit, quam congeries ex innumeris vesiculis membranaceis invicem confitis, quas intercurrunt vasa sanguifera, ut & nervi, qui expanduntur in filamenta nervea, fibrosa, pulmonum vasa amplectentia, & ab extra efformantia pulmonum plexum reticularem fibrosum, qui extrinsecus ambit pulmonum vesicularum congeriem.

Quando igitur plexus hic nervorum fibrosus præternaturaliter se constringit, pulmonum sufficiens expansio ut fiat, impossibile est, sive, ut benè hanc in rem loquitur *Joh. Bapt. du Hamel. oper. Philos. l. 2. c. 5. p. 185.* nervis, qui pulmonum vasa amplectuntur, convulsionibus vexatis, arteriæ, & bronchia pulmonum arctius constringuntur. Atque hinc valde difficilis, densa, crebra & suspiriosa respiratio presso pede sequitur: Imprimis ubi simul nervorum thoracorum fibræ præternaturaliter affectæ sunt: quemadmodum enim hi ad legitimum pulmonum motum multum faciunt; ita irritati, seque constringentes eundem difficilem reddunt & asthma, promovent. Quamvis verò hujusmodi asthmatis, aliàs convulsivi, & *Helmontio* epilepsia pulmonum dicti, rariores annotatas inveniamus observationes, ideò tamen ab hòc, ad rarissimè contingere concludere velle absolum videtur. *Platerus l. c. p. 419.* ejusmodi asthmata nullis aliis pulmonum affectorum indicis apparentibus continuo ægrotos infestasse observavit.

Hujusmodi asthmata convulsiva induci plerumque solent ab acidis, acribus, fibras pulmonum & thoracis nerveas rodentibus, ipsisque ex suâ naturâ nocivis. Potissimum ve-

ro fumi, vapores ac halitus acres, rodentes, Δ ei, arsenicales, quales gas carbonum, Σ ium, Θ lica, item stannum, bismuthum & ejusmodi alia, ignis torturæ inter operandum exposita exhalant, hunc effectum relinquunt. Videmus hinc stannarios, aurifabros & illos, qui cinnabarim factitiam conficiunt, vel arsenicum aut Σ vivum sublimant, ut & qui carbonum gas inter operandum ad se trahere non superfedere possunt, e.g. carminarios, plerumque asthma torqueri.

Commiseratione digni sunt metallarii, qui candela instar aliis inserviando se ipsos consumunt; Pulmonum quippe malis, in specie asthma affliguntur sæpissimè; hinc etiam indoctum ac imperitum vulgus hunc affectum à loco fumto vocabulo die *Bergsucht* appellare solet, referente *Samuele Stockhufio*, celebri *Goslariensium* medico in *append. de montano affectu* p. 3. *D. Michaëlis*, Professor quondam *Lipsiensis* celeberrimus in *dissertatione de morbis metallariorum* ejusmodi affectu laborantes $\mu\epsilon\tau\alpha\lambda\lambda\omicron\nu\omicron\sigma\sigma\iota\upsilon\tau\epsilon\varsigma$ vocat. Possit ergo asthma montanum $\mu\epsilon\tau\alpha\lambda\lambda\omicron\nu\omicron\sigma\sigma\iota\upsilon\tau\epsilon\varsigma$ vocari. Plura de his vid. ap. *Paracelsum* in *tr. de morbis metallariorum* in *oper. pract.* 1. p. m. 643. it. *tr. de morbis exprol.* c. p. 478. $\&$ *lib. de asthma* §. 1. *Helmontium* libro *asthma & russis* inscripto. *Galenus* quoque jam olim notavit circa *calchanti* venas versantes asthmaticos esse.

De Δ atis filis notavit sæpius laudatus *Dr. D. Wedelius*, quòd mulier his ducendis operam navans asthmatica reddita, suffocationis ac mortis metum adstantibus inculcaverit. Hinc medicamentum *Helmontianum*, *lib. cit.* §. 77. traditum, & à multis singulare & quasi universale experimentum in peste creditum, quando Δ is fumo vase quodam excepto, ipsique probè incluso vinum affunditur, sæpius de die, loco potus hauriendum, it. suffimigium ex Δ e vivo in peste, mihi non adeò tuta, omnibusque convenientia videntur auxilia: neque aliud mihi persvadebit *Willisus*, licet *pharmaceut. rational.* *sect.* 1. *c. 6. p. 52.* hæc adeò commendat, ut etiam aërem Δ eum, crasum, qualis *Londinensis* est, phthificis maximopere conducere tradat. Obstat nimirum, quòd vasa metallica in domibus suspensa ab eodem aëre facile corrodi, pulmonesque exul-

exulcerari atque inflammari ab aliis dicantur, de quo videatur *Excell. Dn. D. Bohnius de aëris in sublunaria influxu pag. 79. it. Voglerus in dietetico pag. 172. Hogelandus in oeconomia animali pag. 117. & 118.* Accedit, quod huic sententiae Willisii contrarietur ipsius conterraneus *Dyghens*, Angliæ Cancellarius, in oratione de pulvere Sympathetico (reperiendâ in *Sylvestr. Rattray theatro Sympathet. p. 90.*) affirmans, quod, qui pulmones habent debiles & infirmos, hoc incommodum illico animadvertant, unde quoque fiat, ut dimidia hominum pars, qui Londini diem ob-eunt supremum, peripneumoniaci, vel phthifici moriantur, atque continuo sanguinem ex ulceratis pulmonibus exspu-entes vitam cum morte commutent. In principio malum hoc curatu dicit esse facillimum, & nihil aliud hîc esse opus, quàm ut ægri aërem commutent. *Excell. Dn. D. Preses* causam hujus effectus primariam rejicit in gas carbonum fossili-um *Steinkohlen* / cum nebulosus ille, quem tempore autumnali & hyemali Londini observavit aër, manifestissime dicto-rum carbonum odorem æeum naribus exhibeat, notumque sit, quod ibidem propter raritatem, indeque ortam caritatem carbonum lignorum, quos *Schmahlkohlen* vocare solent, fossilium autem abundantiam, duplicemque in comburendo usum, vix centesima hominum pars aliis, quàm fossilibus utatur. Accedit huic sententiae sæpe laudatus *Dn. D. Wedelius in physiolog. med. p. 154. §. 6.* Respirationem difficilem Anglis frequentem in crassum, nebulosum, frigidum densumque aë-rem rejiciens.

De asthma à fumo Sialii excluso in puello aurifabri scribit *Horstius l. 7. obs. 25.* quemadmodum & inunctos ob luem Gallicam ex Sio sæpe asthmaticos fieri asserit *Thomas Grossius Medicus Italus de morbis capitis & thoracis p. 461.*

Solent præterea alii quoque vapores, halitus, aut fumî copiosi, acres, vel crassi, pingves, putridi in cryptis, & locis angustis inclusi, it. ex navium carinis exhalantes, nervos irri-tando, & pulmonum vasa obstruendo difficilem respiratio-nem, asthma & mortem ipsam intransibus, ibique ad tempus commorantibus, inducere. Referrî huc aliquo modo potest

vapor musti fermentantis, & cerevisiæ novæ; videmus enim illos, qui cellas, ubi tales potus repositi sunt, intrant, nisi maturè retrocedant, prosterni, spasmodicos pati motus, & suffocari; Si verò recesserint, aut ab aliis inde exportati fuerint, cum difficultate summâ & anhelitu aërem trahere.

De vapore ex lixivio & calce idem notat *Gregor. Horst. Tom. 2. obs. 4.* Familiare hinc est asthma iis, qui saponem & candelas conficiunt, it. doliariis, braxatoribus & similibus. Nam ejusmodi fumi & vapores tum fibras nerveas partium respirationi inservientium irritant, exsiccant & constringunt, tum ob densitatem & copiam pulmones nimium subito & cum impetu implent, eorum motum sufflaminant, & pro renatâ planè tollunt, sicque non tantum anhelosam & difficilem respirationem, sed etiam suffocationem ipsam inducere possunt. Nobiscum sentit *Fortunatus Fidelis de relationibus medicorum*, (qui liber plures amatores sperans, licet bonæ notæ aliàs, autorem dissimulans, *Thome Reinesii* nomen præfixum gerit, & *schola Jurisconsultorum* audit) l. 4. c. 3.

Ex dictis patere spero, quæ pulmones constringendo difficilem & anhelosam generare possint respirationem, quamvis non negem eorum haut pauca simul pulmonum angustos canales obstruendo id præstare, & sic ad secundam quoque classem, quam nunc aggrediemur, referri posse,

In hac obstruentium classe alia *solida* sunt, alia *humida*, alia *vaporosa*, eaque vel ibi nata, vel aliunde eò delata.

De scholarum pulvere refert *Helmontius lib. asthm. & tuss. §. 24.* quòd monachus quidam, quoties excitatus pulvis, penè præcluso anhelitu moribundus jacuerit. Hinc etiam lapideæ à pulvere subtilissimo, quem inter laborandum attrahunt, qui etiam clausam vesicam suspensam transit, asthma contrahunt. vid. *Dimerbr. anatome p. 510.* & *Waleus operum l. 2. c. 13.* *Velschius Ephemerid. German. ann. 1. obs. 158.* qui tussim siccissimam cum materiâ calculosâ calcem referente, item phthisin ac hæmoptysin à catarrhis lapidescentibus notavit. *Epiphanius Ferdinandus hist. med. 48. p. 145.* de asthmatico suffocationem minante narrat, quòd lapidem ad magnitudinem fabæ, cine-

cineritii coloris & asperum excreverit. Plura de his mortem inferentibus habet. *Job. Rhod. cent. 2. obs. p. 67. Hæferus Hercul. Med. l. 2. c. 2. p. m. 146. & Platerus obs. l. 1. p. m. 168.* memorat se in quatuor ægrorum asthma laborantium pulmonibus calculos innatos reperisse, atque inter hos tertium excreatione rejectum fuisse, quartum verò in pectore circa jugulum, in medio intersipientium thoracis membranarum, glandulis illis accrevisse. Articulum pollicis æqvavit calculus iste, cujus mentionem injiciunt *acta Danica ann. 1671. & 1672.* asthma generans, tussique tandem rejectus. Adstipulatur dexteritas anatomica *Excell. Dn. D. Faschii*, patroni & præceptoris mei plurimum venerandi, qui in pulmonibus asthmatici cadaveris lapillos inventos testatur.

Sæpius verò hi observantur seorsim in substantiâ pulmonû ac bronchiis, quàm in utrisque simul; *Fabrit. Hildanus cent. 2. obs. 29.* in asthmatici cadavere in pulmonum substantiâ lapidem prædurum & undique asperum nucis juglandis magnitudine validissimâ quâdam tunicâ carneâ inclusum invenit. *Helmontius* partem pulmonum lapidescentem observavit, *tr. asthm. & tuss. f. 46.* Et videtur arthriticos, nephriticos, hypochondriacos conspirantes (ut loquitur *Exc. Dn. D. Wedelius Theor. p. 94.*) facilius hoc vitio corripì posse, cum à dispositione ad habitum facilis detur transitus. *Vincentius Alfarus Crucius loco supra cit.* in illustrissimo quodam principe ex doloribus nephriticis, propter varios, asperos, angulares & aliquos valde acutos calculos intra unum ex ureteribus impactos emortuo, dissecto cadavere varios invenit in pulmonum substantiâ lapillos, formæ potius latioris, omninò leves, qui exsiccati instar spongiæ foraminibus pervii visi sunt. De calculis bronchiis & asperæ arteriæ extus insidentibus observationem vide ap. *Theod. Kerkringium spicileg. anatom. obs. 27.*

De generatione horum videri potest *Schneiderus de catarrhis l. 3. p. 232. & Fernel. Patholog. l. 5. c. 10.* Plura de his desiderans evolvat *Forestum obs. l. 16. 10. Bartholin. de pulm. p. 33. & seq. it. Scaliger. Exercit. 108.*

Referre huc placet memoratu dignissimum epar gallinæ vulgaris lapidescens ante aliquot dies *Excell. Dn. D. Præsidi* transmissum, meisque oculis & manibus ab ipso expositum: emerat nempe vicina ipsius à quâdam rusticâ gallinam vulgarem, quæ vix respirare poterat, ita ut *Dn. D. Præsidi* asthmatica videretur, eâ mactata, cum coqua ani sphincterem abscedisset, ut intestina extraheret, digitum in abdomen gallinæ intromittere non poterat, quia renitens quid ibi obstare observabat, quod oculis admotis videbatur instar lapidis, ampliato igitur foramine extraxit epar planè ferè lapidescens atque admirandæ & stupendæ magnitudinis, quod pugnum superabat, & pendeat tres partes libræ & unciam cum scrupulis duobus. Sed hæc *ὡς ἐν παραδείῳ*.

Abcessus etiam, tubercula, it. steatoma & ossa in pulmonibus reperta asthma producere posse ex oculatâ & sensatâ experientiâ probat *Epiph. Ferdinandus l. supra cit. it. Schenkius in obs. l. 2.* Sic de vasculis variis è pulmonibus asthmaticorum per tracheam rejectis scribit *Hollerius de morbis internis p. 685.* De vomicâ pulmonum vid. *Galen. l. 4. de loc. affect. c. 7. & 8.* Plura, quæ vel compressione, vel constipatione liberum aëris transitum pulmonibus denegare & asthma inducere valent, ex auctoribus adducere possem, si tempus & institutum permitterent.

Humorum culpâ accidit asthma, quoties aut ipsa massa sanguinea copiâ peccat, vel præter naturam ebullit, vel impetuosius ad pulmones ruit, vel quoties circulatio ipsius impeditur; aut quando humores viscidi, pituitosi, feculenti, ut & nimis tenues serosi ad pulmones sensim, vel copiosè delabuntur, ac ibidem congesti, & detenti lentorem contraxerunt, it. tales ibi nati sunt. In sanguine & humoribus ad asthma disponendis haut parum valet aër inspiratus, vel ambiens frigidior, humidior & calidior. Observantur hinc ut plurimum affectus hi catarrhales tempore veris, hyemis & autumnis, in quibus tempestas admodum variabilis, & mutatio quandoque nimis subita, quandoque verò tardior, plerumque tamen frigidior & humidior observatur. Æstas nimium fer-

fervens, quia humores multum liquat, & ad fluxum excitat, in dispositis ad pulmones eos defluere & asthma producere facit.

Confert huc quoque; suum illa aëris subitanea mutatio, quando, qui variis de causis v.g. à laboribus, saltatione, cursu, arte pugillandi, à nimis calefactis hypocauftis incaluerunt, subito vel frigidi potus ingurgitatione, vel pectoris denudatione, balneatione æstate in aquis fluentibus, aut aliis modis aëri frigido corpus exponunt, atque sic de contrario in contrarium ruunt; ob pororum enim subitaneam constipationem vapores per eos exitum propter motum quærentes, nunc vero impediti, retrocedunt, turbant humores, eos vitiant, incrassant, & haut raro cum impetu in pulmones ruere faciunt, sicque asthma producunt. Legi de his possunt observ. *Plateri* it. *Med. Crit. Amman. cas. 59. Carolus Piso pag. m. 222.* refert, quod mulier, asthmatica curata, in Februarii, manè imprimis ac vesperi aëris injuriæ se exponens, recidivam passa sit. Conf. *Schenk. observ. l. 2.*

De frigidi potus ingurgitatione, imprimis post nimium motum, ipsiusque noxam, quodque pectoris hydrops inde, quandoque emergat, legi potest *Carol. Piso. l. c. p. 223. it. p. 195. 205. 213.*

Ex motu quoque sanguinis vitiatò, & quidem aut impedito, id quod fit vel culpam venæ, vel arteriæ pulmonalis, vel utriusque obstructæ, vel si etiam cordis alteruter ventriculus obstaculum contineat, ut inde compedes circulationi sanguinis & consequenter respirationi injiciantur; aut aucto ob nimium cursum, saltationem, risum, it. Venerem, potum, asthma oriri posse certum est. Ira, terror & alii animi affectus tum *causam*, tum etiam turgescientiam sanguinis & majora quandoque post se trahunt. Verbo, quod à legitimâ circulatione commoda, tot ab ejus defectu & excessu incommoda metuenda vid. *Thom. Bartholin. diatrib. de pulm. c. 2. p. 27. It. Willis. de medic. oper. sect. 1. c. 2. p. 26.*

Pertinent huc quoque excretionem variam sanguinis & ferias alias consuetam suppressam, si scilicet nec per debita loca, nec justo tempore, quæ evacuari natura vult, v.g. per \square am, alvum, sudorem,

dorem, aut insensibilem transpirationem, it. per consveta ulcera
v. g. fonticulos, aut ulcera antiqua evacuentur, ut innotescit,
ex *Rhod. obs.* 27. cent. 2. it. ex *Carol. Pison.* p. 176. & *obs.* 49. p. 191. *Joh.*
Theod. Schenk. de sero sanguinis pag. 56. & *Christoph. Benedict.* in
theatr. tabidor. p. 43. qui notanter addit, si malo superveniant,
seri excretiones cessare illud.

Sequior sexus, si menstrua vel lochia non debite fluant,
valde ad asthma propensus. vid. *Poter.* cent. 2. *obs.* 16. p. 116. &
Zacutus Lusitanus hist. 2. l. 3. Neque sanguinem hunc facile ad
pulmones viam invenire posse dubitabit, qui quandoque eum
per os rejici ab experientia edocetur.

De herpete, vel serpigine cura aniculæ imprudenter re-
percussis vid. *Lindenius in Coll. Med. M. S. ad Hartmann.* l. 2. c. 94.
De achoribus à toto capite manantibus intempestive sup-
pressis *Carolus Piso* l. 1. p. 192. De podagrâ luto marino repulsâ
Benedictus theatr. tabidorum Exercit. 10. p. 45. De ulceribus
rheumaticis intempestive suppressis, vel clausis asthma gene-
rantibus nos erudiunt *Eph. German.* ann. 1. *obs.* 105. & *Timanus*
passim in epistolis & responsis suis inculcat, ne quis hujusmodi
ulcera sine sufficienti evacuatione claudat, quia cœcitatem
& alia mala, imò mortem ipsam quandoque inde oriri me-
morat.

Vaporosam, vel potius flatuosam quoque asthmatis cau-
sam esse posse testatur non solum *Lindenius Meletem.* l. 2. §. 54.
pag. 100. Sed etiam observationes ex practicum libris id
confirmant. Flatus sanguini commixtos accusat *Heurnius de*
morbis pectoris cap. 4. eosque pulmones & vasa sanguifera ex-
tendere tradit *Fiennus de flatibus* c. 9. *Bartolinus de pulmonibus* c. 47.
& 48. nec non *Bonettus sepulchret. anatom.* l. 2. sect. 1. *obs.* 147. it.
Hœchsteter. obs. med. decad. 9. cas. 9. p. 370.

Quæ tandem locum expansioni pulmonum ad inspi-
randum necessarium præoccupant, vel pulmones ab illius
occupatione detinent, varii generis sunt. Sic luxationes ver-
tebrarum colli quandoque asperam arteriam comprimendo,
ne sufficienter expandi possit, asthma generant, quod in per-
cussis circa occiput, vel vertebrae colli videre est, ut inquit

Sorbait.

Sorbait Med. pract. p. 1 c. 44. Sic hydrops ut pulmonum, ita & thoracis asthmaticos facit, vid. *Carol. Piso l. c. obs. 52. & seq. Joh. Theod. Schenk. de sero Sanguinis p. 55.* Item *Trusthonus de respiratione pag. 70.* in chlorosi, hydrope atque omnibus cachecticis difficilem respirationem sæpe oriri à ventriculo, intestinis aut abdomine flatu vel humore distentis, unde pulmonum regio arctior fiat, & diaphragma sursum tendatur, testatur. De hypochondriis flatibus refertis & diaphragma comprimentibus, ipsiusque motum impredientibus vid. *Riverius in prax. med.* Gibbosos ob angustiam pectoris in asthma pronos, imprimis autem illos, qui specie gibberis *λόρδωσις* vocatâ laborant, quando nempe spinæ introrsum sunt conversæ, notum est. Cæterum de vitio conformationis thoracis eleganter differit *Sanguerdus in osteolog. p. 39.* verbis Spigellii allegatis. Thorax immobilior reddita ab obesitate nimia, ejus musculos ut & cor aliasq; partes occupante, asthma plerosq; obnoxios reddit. Fores etiam pandunt huic malo virgines Terentii junceæ, quibus major cura formæ, quàm sanitatis, ut etiam in has invehatur *Hoferus in Hercule medico l. 3. c. 1.* A compressione forti thoracis derivat quoq; asthma *Deodatus in valetud. p. 167.* Ideò ansam huic malo suppeditare queunt, qui arti pugillatoriæ dediti, ictus vel pulsus validos thorace ac abdomine excipiunt, quippe quo mucronata cartilago facile incurvari atque asthma acquiri datur. Conf. *Sennert. pr. med. l. 2. p. 2.*

Præter dicta huc pertinent corpora alia, e.g. excrescentia, vel materia copiosa, steatomata, ulcera, it. foetus, mola in abdomine contenta, quia hæc partes respirationi inservientes in officio suo impediunt. *Kerkring. l. a. obs. 89.* difficultatem respirandi atque mortem in quodam deduxit à sacco membranaceo sub diaphragmate latente, in quo quadraginta uncia aquæ post mortem repertæ fuere.

Pulmones costis vel pleuræ adnatos hujus affectus reos pronunciat *Joh. Daniel. Horstius Manduct. ad med. p. 77. 80. & 82.* *Helmont. l. c. §. 46. & 47. & Tulpius l. 2. obs. 17.* Contra verò à reatu eos absolvunt *Fortunat. Plempius in F. M. l. 2. p. 133. & Kerkring. Spicil. anatom. obs. 72. p. 144.* Utriusque partis sententia non
C
desti-

destituta est argumentis *inchoata* conformatis, quæ huc apponere per brevitatem non licet. Probabilius autem videtur, quod, cum in multis non asthmaticis hic accusatus pulmonum coalitus se obtulerit, ab hoc solo asthma deduci haut possit; sed plerumque, ubi suspirium & dictus pulmonum status apparuerunt, alia labe etiam adfuerit, vera asthmatis causa, ut duobus exemplis confirmabimus, alterum ex *Eph. Germ. ann. 1. obs. 68.* promentes, ubi phthisicus & simul asthmaticus pulmones tanquam clavis pleuræ affixos exhibuit, sed præterea quoque hos duplo majores, ac solent, & pure ac scirrhis repletos; Alterum verò ex *Colleg. Pathol. sæpe laudati D. Wedelii*, qui suspiriosum 60. annorum aperiens pulmones penitus quidem adnatos, juxta tamen ichore repletos se offendisse dicit. Sic dicta pulmonum connexio cum labe sociâ pluribus confirmari, præterea plures quoque aliæ causæ adduci possent, nisi abrumpendum esset; video enim hoc caput præter spem excrevisse.

CAPUT QUARTUM

De

Differentiis.

DIFFERENTIAS asthmatis causa, locus, pars affecta & modus generationis variant. Dividunt alii asthma in siccum & humidum; ita ut hoc à sanguine & sero peccante, illud à causâ acri pulmones rodente, exsiccante, vel spasmus inferente aurâ oriatur.

Aliud diuturnum est & perseverans, aliud recens & remittens, vel periodicum.

Asthma quiescens facile resuscitant ira, terror, timor, aliique animi affectus, qui desinentes nullum in pulmone vestigium relinquunt, veluti in aliis morbis convulsivis non infrequens vid. *Rolf. diss. anatom. p. 184.*

Datur etiam asthma hæreditarium, quod quandoque in nepotes transplantatur, licet in filiis non emergat: in his quippe latet, in illis autem ex ideis seminalibus se evolvit, prout

prout diæta, locus, & alia adminicula illi velificantur. Æmulari hoc videmus plantas quasdam locum congruum amantes, ubi citius ac feliciter crescunt.

CAPUT QUINTUM

De

Signis.

UT Judex secundum acta & probata sententiam laturus testibus habilibus indiget; ita medicus de morbo sententiã laturus, certis signis ceu testibus carere nequit:

Signa hæc de præsentis ac futuro statu informant. Qui in juvenili ætate post cibum anhelant & aliàs destillationib⁹ & tussi subinde corripiti solent; item qui angustos habent pulmones arctamque thoracem, hi ad anhelationes & asthma opportuni sunt. Facile quoque asthma incurrunt illi, qui vel naturã, vel otio, vel victus intemperantiã redditi sunt obesiores. Vid. Laur. Scholz. Consil. med. 92. p. 245. & Franciscus Feyneus Medicina Pract. l. 3. c. 5. p. 348.

Præsentem hunc affectum produnt in sensus incurrentia v. g. respiratio difficilis, crebra, densa, quæ dyspnoeã major, orthopnoeã verò minor, præsertim si quædam ex supra dictis causis præcesserit, si excreta & retenta non debito modo segerant, si tempestas subito irruat frigida & humida, vid. *Coum. Aph. 5. 13. 17. 22. & 23.* si noctu vehementius urgeat, ac interdiu.

Si ab aëris asperitate, adest sæpe rauco, coryza, tussis, sputi fluidi ejectio & similia, quæ humidum asthma ostendunt. Spasmodici asthmatis character est, quod simul & semel ingruat, nec sputum adjunctum habeat; in iisque, qui aliarum partium spasmo aliàs crebrò sunt obnoxii, notatur aura vel vapor spasmodicus nonnunquam etiam ad fauces & gulam usque ascendens.

Periodicum quandoque à spasmo, quandoque à sanguine feroque tum quantitate, tum qualitate peccante, turgescente atque pulmones rumpente, proficisci potest. Turges-

scientia autem illa innotescit ex pulsu, urinâ, febrî, calore & sudore subito, diaphragma spasmò videtur constringi, Zona quasi observatur ligare atque detinere illam partem, urget in dorso angor & dolor quasi premens ibi, ubi adhæret vertebris diaphragma, quoties inspiratione aër in pulmones introitum affectat.

Quando hypochondriacum malum stipatur asthma, illud patefit ex tristitiâ, torpore, alvi difficultate, item tumore aliquali in sinistro hypochondrio, magis flatibus intestinum distendentibus, quàm magnitudini lienis tribuendo.

Si à ventriculo, præter alia id significant ructus, nausea, conatus vomitorius, aut vertiginis insultus.

Tubercula, it. vomica, ut & ulcus pulmonum plerumque innotescunt tandem ex sputo cruento ac purulento, cui, si phthisis vel hectica juncta est, febris lenta, sudor frequens, appetitus prostratus, macies, vires prostratae &c. hunc hostem manifestant.

Quoad Prognosin ait *Lindeni* l. 3. §. 65. p. 227. per se longum esse asthma; sed longius, quod à pituita, quàm quod ab ichore est. it. notatu digna sunt quæ in *Coll. M. S. l. 2. c. 49.* habet verba, scilicet: hæctenus nullum asthmaticum ex toto restitui, pluribus tamen opem attuli & curavi multos, qui si benè vivant, benè habent, si errorem committunt, recidunt in asthma. Neminem novi, qui asthma inveteratum curavit. Alioquin id senum fidus est *Achates* usque ad urnam, ut significat *Hipp. 2. Aph. 40.*

Cæterum salus aut mors prædicenda, ex causis & subiecto hauriri potest. Consentit *Cous lib. prognost. comment. 2. l. 6.* docens, quòd in asthma morte prænunciet virium ægri lapsus, morbi robur atque renitentia.

Decollat itaq; spes, ubi præter hæctenus dicta cum gibbere est junctum asthma, effato *Hippocratis 6. aph. 46.* ubi particula εἰ post notat, ut Græcæ Linguæ cultoribus notum, vult itaque textus, quod si gibbus asthma, (gravis morbus gravi alteri) accedat ante pubertatem, lethale sit. Si in juvenibus à siccitate pulmonū, vel sola, vel etiam integri corporis macie comite
perfe-

perseveret, nec à sola spasmodica causa superabili, eventus dubius, nec melior hæreditarii (mos enim horum morborum pejor est, quam adscititiorum) spes affulget.

Lethale etiam symptoma juxta 4. *Aph. 50.* declaratur spirandi difficultas & delirium, quod accidit in febribus non intermittentibus. Malum quoque est, si post morbos acutos pleuritidem, peripneumoniam pertinax, siquidem tabes, ulcus immedicabile, aut similis labe vix superabilis adesse inde colligitur. Lethale porro in pueris, item si anhelitus per os & nares exiens frigidus, tardus & parvus, si cogitur super pedes stare, anhelitum habere volens vid. *Forest. obs. l. 16. 10.* Periculosum juxta *Petræum in nosolog. harmon. dissert. 18.* Spiratio tremula, spiritus inæqualis, inordinatus, intermittens, deficiens, parvus, tardus, itemque pulsus ex tardo factus nimis creber, languidus, intermittens, syncope, mortis sunt nuncii.

Tussis si in vehementi asthmae prius adfuit, quandoque non sine periculo cessat. Si eidem gravi soporosi affectus jungatur, vita periclitatur vid. *Carol. Pison l. c. p. 222. Raymund. Jo. For- tis Profess. quondam Patavinus celeberrimus Consult. & Resp. med. 74. cent. 3. pag. 338.* asthmaticorum plerosque in hydropem prolabi observavit, rationem hanc subjungens, quod, cum justâ ac consuetâ deficiente cordis ventilatione calor ejusdem innatus necessariò patiat, fieri non possit, quin & calor ab eodem influens ad jecur diffusus valdè langveat & labefactetur. Idem *consult. 7. cent. 2. p. 133.* dyspnoeam levem neglectam in asthma, & tandem in orthopnoeam mutatam observavit.

Contra autem meliora sperare jubent vires ægri adhuc fortes, causa sublata facilis, si medicamenta benè operentur, æger sit juvenis, morbus oriatur à frigiditate, vel inæquali aëris mutatione, graviora alia non adsint symptomata. Si in febribus accidat, si sequatur evacuationes sanguinis vel seri ordinarias suppressas, hæc autem revertantur naturâ vel arte, aut per alias vias fiant, si medicamenta in tempore adhibeantur, quod omnium primarium est. Sed ad

CAPUT SEXTUM

De

Curatione.

Vetus asthma mirabile phantasma, quod nullum curat caplasma, quod sicut in juvenibus curatu est difficile, ita in senibus incurabile, verba sunt *Hertodt in crocologia p. 124.* miserè miseros solantia, nisi lætiora his adderet: qui potest sperare nihil, desperet nihil; ubi desperatum, adhuc crocus solabitur.

Non novum scilicet est, quòd quandoque prognostico relictì è mortis faucibus eripiantur, si accuratam medendi methodum usu probata remedia secudent; duo enim hæc in medicinâ utramque faciunt paginam & possidenti famam, conciliant. Cæterùm si arma hosti arcendo sufficientia teneat, iisque rectè utatur medicus, officio suo functus est. Resistendum autem morbo non solùm præsentì, sed etiam futuro.

In paroxysmo requiritur aër temperatus, qui tamen magis ad calorem, quàm frigus inclinet: inprimis ab eo sibi caveant, qui spasmodico laborant asthmate.

Ubi animadvertet medicus ὀργασμὸν sanguinis, atque ita V. Sonis indicans adesse, sepositâ religione *Helmontii* in memoriam sibi revocet illud *Epiphani. Ferdinandi hist. med. p. 145. ex Hipp. aph. 6. l. 2.* Quicquid medicamenta non sanant, ferrum sanat, quicquid ferrum non sanat, ignis sanat, quicquid ignis non sanat, incurabile est. Elegans hanc in rem est locus *Harvæi exercit. 3. de circulat. sang. p. m. 233.* in quo se vidisse ait, asthma periculosum ob sanguinem excandescens, & intumescentem, quâdamque fermentatione inflatum, (sicuti effervescent mel & lac) à quo adeò distenti pulmones, ut suffocatum fuerit animal. additque se expertum esse à suffocationis asthmaticæ summo discrimine cucurbitis affixis & multâ subito gelidâ affusâ liberatos fuisse non paucos. Quin ipse

Rio-

Riolanus asthmaticus per triginta annos solâ V. Sone restitutus dicitur.

Cauteria, cucurbitulas & frictions in & extra paroxysmum laudantes respiciunt ad derivationem ac revulsionem circulatione sanguinis avertentes causam. De fonticulis refert *Helmontius*, quod juvent eam saltem ob causam, quatenus totalem massam minuunt, tam laticis, quam cruoris alimentarij *l. asthm. & tuss. §. 74.* Si à fluxilitate seri ortum mitius affligat, nec periculum in morâ fit, purgantia conveniunt; magis tamen proficua, (ut omnia medicamenta asthmatica) in formâ humidâ, quam siccâ. Thoracis quandoque addita refractâ dosi citiorem opem pollicentur. Cæterum an in ipso paroxysmo licita, docet *Sennertus l. a. Ludovicus Septalius Animadvers. l. 6. §. 140. p. 176.* ea in paroxysmo rejicit, ne irruens materia ad locum imbecilliolem & solitum ruat, & subito ægrum interimat suffocando, contra *ibidem §. 135. p. 174.* legitimum tempus exhibendi tradit.

Quod ad vomitoria spectat, quidam in excessu audaciâ, quidam verò in defectu timore peccant, illud facit *Rulandus in observat.* qui ubique vomitoria adhibuit, ut ex *cent. 1. obs. 56. cent. 3. obs. 96.* & plurimis aliis liquet. Idem ¶am suam benedictam, (cujus genuina descriptio in *cent. 5. obs. 95.*) à ʒj ʒj, panacæam asthmatis salutat. Convenit hæc, ubi vitium in ventriculo, in asthmate præcordiali, ubi pulmones integri, tunc enim quandoque totum absolvunt negotium, effato *Wedel. Colleg. Pathol. it. in Disp. de vomitoriis.* Si scilicet nullum contra indicans sit. Si enim in vehementi suffocatione vomitoria exhibeantur, periculum suffocationis absolutæ imminere ait *Ludov. Septal. l. c. §. 136. p. 174.* Asthmaticum citra vomitum spontaneum suffocatum fuisse scribit *Sylvat. cent. 2. consil. 49.* Seliguntur huic usui sirupus emeticus Angeli Salæ, oxymel de Peto Quercetani, & Pus emeticus ad compositionem Wedelii, variis formulis aptus.

Clysteres quoque in paroxysmo (licet *Septalio l. 6. animadvers. §. 142. p. 176.* male audiant,) nisi summè exsiccatâ sint corpora, & ulcera pulmonum, alvi fluxus, sudor nimius obstant,

stent, profunt. materiam quippe ad partes ignobiliores vehunt, quibus addi purgantia & stimulantia queunt. Si que malum moram non ferat, ut clysteres artificiosè confici possint, ex chamomill. in aqua vulgari coctâ, additis sale melle & oleo vulgari; aut ex ∇ a tepidâ electuariis officinalibus, sirupis, unguentis oleis aliisq; scopo velificantibus additis, tales injectiones, commode fiunt. vid. *Sennert. l. c. p. 327.* Præ aliis pueri ac infantes hos requirunt, cum nihil in iis æquè benè serum evacuet, citra quameductionem lata porta epilepsiæ panditur. *Lindenius Coll. M. S.* blandè lenientia, & secreti loco commendat rad. tussilag. vel hyssopum in lacte coquenda.

Alias notum, quòd, ubi asthma profectum à suppressione seri vel sanguinis, status naturalis medicamentis appropriatis restituendus, sic materiâ evacuatâ effectus seu vitium, cessabit. Sic si scabies vel podagra medicamentis intempestivis repulsa, volatilibus à centro ad circumferentiam revocanda est. Commendat *Frid. Hoffmann. meth. med. esf. helen. fumar. Ram. Ais, §ii,*

Si à fumis metallicis, imprimis §ii & carbonum, commendat alexipharmaca sudorifera continuata *Olaus Borrichius in act. med. Hassn. ann. 1673. obs. 79. Hoffm. l. c.* extollit decoctū radicis enul. sceniculi, §rim §ii, & ∇ \odot um §ii. *Horstius l. 7. obs. 25.* si à §libus, §dulcem, bezoardicum \odot re & turpethum minerale laudat. Sumunt etiam quidam ad se præservandum panem butyro copioso illitum.

Si à potu frigido, instar omnium bellis experimento *Mindereri* commendatur: posset in forma acetarii exhiberi.

In asthma spasmodico vel convulsivo *Helmont.* epileptica desiderat: quicquid, inquiens, epilepticum adultum sanat, etiam asthmaticum *l. asthm. & tuss. l. 30. & 40.* Hinc locum habet juxta *Dekerum comment. in Barbet. pr. c. 3.* Θ χ c. \mathbb{R} a croci & ∇ a cochleariæ, profunt §ina, Θ ia volatilia, castorina thoracis mixta. Si flatus in culpâ, essentia carminativa *Wedelii* & \odot dulcis in subsidium vocanda.

Diaphoretica & sudorifera cum in seri vitiis usu suo non careant, neque hîc planè omittenda, sed si indicatio adfit, nec aliud

aliud quid impediatur, præscribi possunt. Præferuntur tamen
semper medicamenta temperata & alia, quæ sollicita celeberrimorum
medicorum experientia pulmonibus specificè tribuitur.
Sic gummi Gummi, † scillit. millepedes commendat *Deodatus*.
Panth. Hygiast. l. 3. c. 22. *Ludovicus Mercatus de intern. morb. cu-*
rat. l. 2. c. 4. & ex *Aretæo Rolfinc. Epit. p. 125.* Germanis dicuntur
die Eselgen / Kellerschaben / latent in cellis sub doliis colore
cineritio, aselli quibusdam dicti. Facilius se sistunt, si patina
jure calido carnis repleta trabibus, vel parietibus, ubi quie-
scunt, apponatur. Addendi his ♀ asthmaticus Michaëlis,
bals. ♀ anisatus, fecula ari, ♂ diaphoret. ♂ ♂ le cachecticum,
Gummi Gummi in vini Rhenani ℥ij & ∇ hyssopi ℥iij solu-
tum, ♀ ♂ anisatus, fœniculatus. Nicotiana ab *Horatio*
Augenio. Ep. med. l. 4. c. 19. commendata rejicitur à *Möllen-*
broccio medull. prax. Dorncrell. l. 3. c. 26. plus videtur ei tribuen-
dum in asthmate humido, quàm sicco, it. *ευνόρισα Wedeliana*
ex selectioribus & probatis constantia, elixir pectorale, ♂ be-
zoardicum, pulveres pectorales, pulvis diareos reformatus
variè miscenda. Egregiam quoque spem pollicetur potio illa,
quam in *Colleg. Timeano* nobis communicavit, quæ ℞ ∇ hyssopi,
tussilag. marrub. à ℥j. chærefol. rorell. botryos à ℥ss. asthmat.
Rudolph. Imperat. 3VI. ♀ asthmat. 3j. elix. pectoral. Wed.
3ij. looh ad asthma usitat. oxymel. scillit. à ℥iij. M. Sorbait
med. pr. part. 1. c. 44. maximè laudat sequens ℞ oxymel. scillit.
sirup. de hyssop. à ℥ij. extr. croc. ʒj. fl. ♂ anis gr. XXIV, de
quo cochlear j. sæpe exhibeatur cum ʒj. sperm. ceti. Ultimum
hoc sæpe sacra anchora muliercularum, ad quod confugiunt,
wenn die Kinder röcheln / propinatur cum ♂ amygd. d. vel ju-
sculo calido vid. *Tim. Ep. & Conf. Ettmüll. in dissert. de sperm. cet. §. 9.*
10. imprimis autem prodest, ubi vitium est ex sanguine in præ-
cordiis. *Borellus hist. & observ. rar. Medicophys. cent. 4. obs. 46.* Flo-
res rorismarini, & in defectu eorum folia in vino optimo &
melle ad dimidiæ partis consumptionem cocta, & ante somnum
hausta asthmati mirè conferre ait.

D

Ex

Ex his & aliis pluribus simplicibus ac compositis ex Schönbornio, Macasio aut aliis auctoribus hauriendis, medicus exercitatus pro lubitu formulas commodas aegro praescribere potest. Notari vero velim

I. Ut, quemadmodum humores varii, modò tenaces ac viscidi, modò verò fluxiles existunt; ita his remedia accommodentur, neque incrassantia cum incidentibus & becchica cum resolventibus permutentur, vid. *Exc. Dn. D. Wedelius de med. facult. c. de thoracis*. Cæteroquin non prodest medicus, ut potius obsit. Valet & hoc in opiatis, quæ cum hac cautelâ adhibita spem non frustrantur, resolvunt quippe grumos & vaporum ad diaphragma aditum impediunt, ut idem docet *in Opiol. p. 110.*

II. Curæ fit quoque gladiatorum illud: *repete*, talis enim est materiæ viscidæ ac rebellis ratio, ut potius repetitis medicamentis, quàm vi auscultet v. *Hoffmann. ap. Scholz. in Conf. 92.* Consultius etiam, ubi impacti humores, medicamenta in formâ liquidâ, (ut supra monitum) quàm siccâ & spissâ ad scopum consequendum ordinare.

III. Quod secundum prudentissimum *Ludov. Septal. l. c. §. 147. p. 177.* monitum, quamvis ad eundem scopum spectantibus eadem servanda sit intentio, varianda tamen sint remedia.

Suffimenta quidam adhibent, fidẽ expertis relinquimus, in paroxysmo non svademus, præsertim suspecta sunt, quæ ex arsenico quovis modo correcto fiunt, quamvis non desint, qui adhibeant, pro sandaracha Arabum, seu gummi juniperino Græcorum sandaracham seu arsenicum substituentes, ut docet *Bonetus Mercur. compit. pag. 600.* De noxâ vid. *Anmann. Med. erit. cas. 98.*

Non oberit quoque in paroxysmo naribus admota ▽ & bals. apoplect. † rut. in spongiâ oblata. ☉ (xi) vini fusus. *Bruele in pr. med.* svadet pediluvium ex decocto fl. chamomill. melilot. betonicâ, salviâ, sampsocho, roremarino &c. vid. *Hæf. H. M. l. 2. c. 2.* Si externis opus sit, pectori applicentur empl.

empl. de melilot. diachyl. c. gummat. oxycroc. fil. Zachar. de spermate ceti, unguentum nervinum, pectorale, de castoreo & alia.

Extra paroxysmum praeservandi scopo quæ conducant, pro diversis causis medicus ex ante dictis facile colliget: plurimum autem proderit agrum ipsum etiam cum medico morbo adversari, accuratâ sc. diatâ, cui præter ea, quæ sub initium hujus capitis tradidimus, addimus, ut

Quoad aërem loca pulverulenta mutantur, vitentur, aut, si hoc fieri nequeat, nares & os linteo obvelentur. *Guilielmus Fabricius* vestem pelliceam cygni singulari proprietate affectui huic adversari scribit pag. 526.

Cibus sit εὐπερίη, morbo & causis contrarius, non crudus, crassus & flatulentus; lactis, viscidorum, piscium plerorumque usus exulet, aut cibi condiantur aceto, baccis juniperi, thymo, salviâ, roremarino, semine cumini pratensis, butyro & saccharo. Decoctum raparum commendat *Crato Conf. 21*. Præterea ex parciore cibo, quàm largiori, melius agrum se habiturum refert *Helmontius l.c. §. 71. & 75*.

In potu caveatur vinum, nisi sit enulatum vel carminativis ac thoracicis correctum. Cerevisia sit defecata, probè cocta. Numburgensis ob virtutem ☉sam ac diureticam egregia. Breyhana non item vid. *Mæb. Epit. p. 520*.

Somnus longior conducit macilentis & quibus fervidus est atque agilis sanguis, qui verò cachexiâ, vel sanguine ac fero viscido præditi sunt, vigiliis aliquo modo utantur. Decubitus supinum noxium declarat cum *Aretæo Septalius Animadvers. l. 6. §. 144. p. 176*. ob strangulationis periculum. Motus sit moderatus in aëre imprimis crasso, vel hyemali tempore. Major cæteroquin admitti potest obesis, quàm macilentis.

Affectus rationis frano coërcendi, imprimis terror, ira.

Alvus aperta prodest, si non naturâ talis, arte procuretur. Urina etiam liberè fluat. Venus non sit nimia.

Omnia tamen hæc ex præscripto prudentis ac rationalis medici ordinanda. Hisce pedem figo. L. B. sicubi erravero, humanitas Tua me excusabit: prodesse volui & meliora doceri non erubesco.

TIBI verò ÆTERNE DEVS, humilissimas persolvo gratias pro summâ, quâ conatibus meis adspirasti, clementiâ, devotè obsecrans, ut eâdem benedictione hos posthac ita dirigas, ut vergant in Nominis Tui gloriam & proximi salutem.

A Scendis cathedram doctus,
fertumque reposcis,
Quod dotes animi promerueretui.

Perge bonis avibus fructusque laboris anhela,
Sic Tibi, sic patriæ laus eris atque decus.

*Convictori dulcissimo
Imq. f.*

CASPAR SAGITTARIUS, D.P.P.
Acad. h. t. Rector.

Auspi-

Auspiciis faustis cathedram conscendis
Amice,
Pœoniam, ut capias meritis condigna brabea.
Ex animo grator. DEVS hæc Tuæcœpta se-
cundet!

*Clarissimo Dno. Doctorando de novis
honoribus ex merito collatis gratu-
lor animitus*

PRÆSES.

IN motum ut fabricæ cieatur terrea
moles,
concurrit pulsor visque stupenda
triplex.

Ignis vitalis scintillat perpete nifu,
aër sufflatur, pellitur unda simul.
Tu spiranti auræ dum laxas pectora,
laudem
eximiam meritis dignus honore
clues.

*Clariss. Dn. Doctorandi honoribus, quos ex
merito capesit, ex animo felici-
ter acclamo*

Georg. Wolffg. Wedelius, D.

ASTHMATICOS fanare probas,
 HÜSELITTE colende;
 Unde TIBI furgit gloria, fama,
 decus!

*Nobiliss. Dno Doctorando, Amico pl. honorando,
 ex merito collatos honores grat.*

August. Henr. Falchius, D. P. P.

WEr seinen hohen Geist stets zu der Weiß-
 heit lencket/
 Und nach der Ehren-Burg mit schnellen
 Schritten steigt/
 Dem wird vor Müß die Ruh/ vor Last die Lust
 geschencket/
 Daß sich die Tugend-Cron auf seinem Schei-
 tel zeigt. (Bächen/
 Wächst wohl der Lorber auf an denen Faulheits-
 Woselbst der Müßiggang in seinen Lüsten
 liegt? (chen/
 Kan auch da eine Hand die Tugend-Rosen bre-
 Wo sich der Faulheits-Gift an ihre Knospen
 schmiegt?
 Sein Wuntsch/ Hochwehrtter Freund/
 Sein Sehnen und Verlangen
 Sieng

Gieng stetig nur dahin/wo Ruhm u. Ehre lebt;
Er mochte nicht am Staub der schnöden Faul-
heit hangen/

Un dem sonst mancher Mensch mit seinem
Geiste klebt.

Er suchte seine Lust in Kunst-erfüllten Schriften/
Aus welchen kluger Witz/und hohe Weißheit
leucht/

Die iezo seinem Fleiß ein solches Denckmal stif-
Dem Gedern/ Stahl und Erz/ und steiffer
Marmel weicht.

Was der Hippocrates mit tieffem Geist geschrie-
ben/

Und was Galenus hat der Nachwelt aufge-
Hat Er mit Emsigkeit bey unsrer Saal getrieben/
Und sich an derer Schrift und theurer Lehr
ergetzt.

Drum muß nun auch sein Fleiß erwünschte
Früchte tragen/

Die Ihm der Musen Gott mit eignen Hän-
den zahlt/

Und Ihn bald sehen wird auf jenen Ehren-Wa-
Wo Sammt und Purpur Ihm / sein kluges
Haupt bestrahlt.

Wir wünschen Glück darzu/ Glück zu den künft-
gen Ehren/

Der

SS (32) SS
Der Himmel segne Ihn in seinem Tugend-
Lauf.

Dañ soll sich unser Wunsch / Hochwehrtter /
recht vermehren /
Wenn jene Stimme rufft: Freund rücke
doch hinauff.

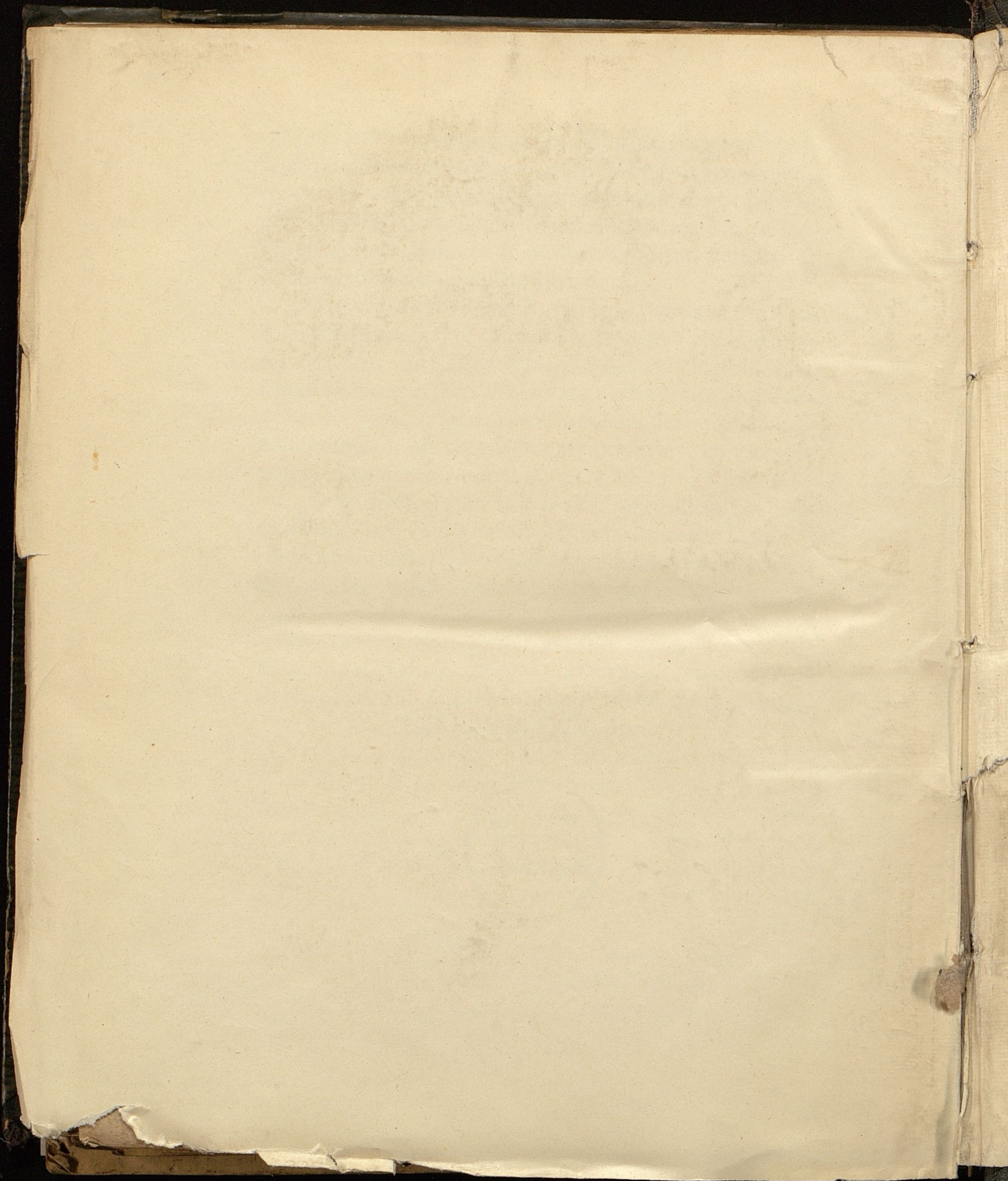
Aus Schuldigster Obliegenheit hat dieses
Wenige dem Herrn Doctorando
glückwünschend hinzu setzen wollen
und sollen

Die
Sämtliche Tischgesellschaft.

F I N I S.

ULB Halle
004 216 253

3

Kont

1683, 7 9

O. D. B. V.
DISPUTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE

ASTHIMATE,

Quam
AUTORITATE ET SUFFRAGIO
GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ

in illustri Salanâ,

P R Æ S I D E

DN.

RUDOLFFO WILHELMO

Krauß /

Phil. ac Medic. D. Pract. & Chim. Profefs.

Publ. Ord. Facultat. Med. Seniore gravissimo, nec non
S. R. I. Academ. Nat. Curiosor. Collegâ
primario,

Domino Patrono ac Præceptore suo maxime suspiciendo,

PRO LICENTIA

Summos in Medicinâ honores consequendi,
publicæ disquisitioni subjiciet

MAURITIUS HÜSELITT,

Kerbelizio-Magdeburgensis.

A. D. April. Ann. M DC LXXXIII.

Horis ante- & pomeridianis.

3 E N Æ

LITTERIS NISIANIS.

